

BUTLETÍ DE LA COLÒNIA I VILA DE FORCALL

Bisgargis

ANY LVII

Nº 334

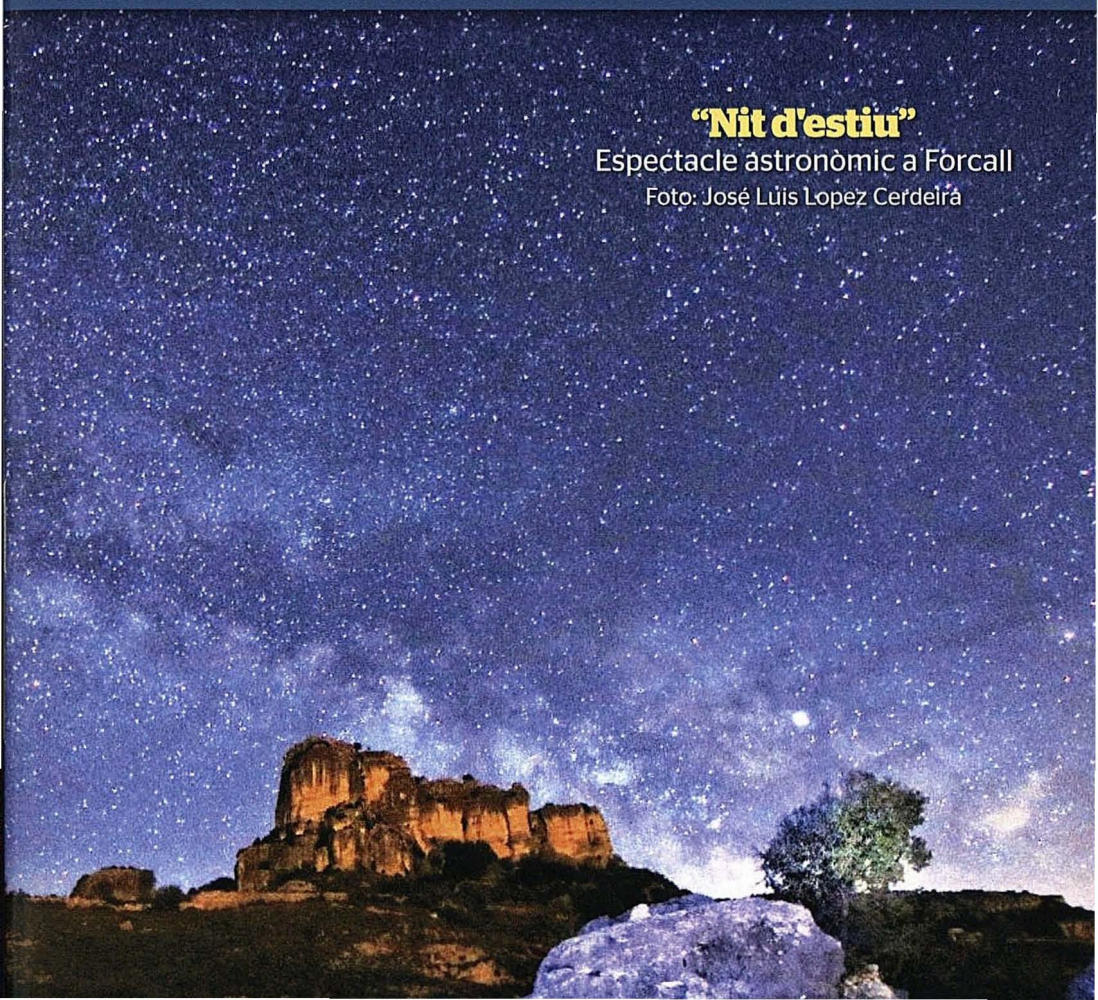
ESTIU - 2019

DIPÒSIT LEGAL: B. 12.028-70

“Nit d'estiu”

Espectacle astronòmic a Forcall

Foto: José Luís Lopez Cerdeira

Imatges d'Estiu

Sopar Venecola

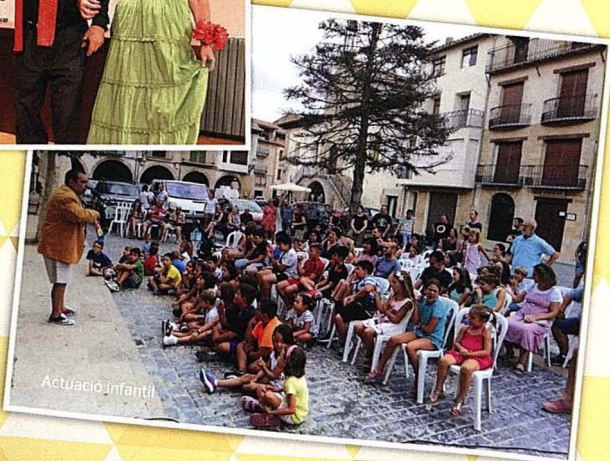
Concert de Joanjo Bameda

Artistes locals

Playback

Actuació infantil

EDITORIAL

Forcall ha sido el único pueblo de la zona que no perdió habitantes el último año. Una sorpresa agradable que puede dejar confuso a más de uno; la explicación está en la emigración. Por razones de oportunidad y trabajo, el pueblo es un microcosmos de la globalización. En este momento hay en nuestro pueblo siete nacionalidades foráneas. Búlgaros (11), cubanos (4), marroquíes (7), rumanos (19), venezolanos (14), lituanos (1) y hondureños (1) conviven con nosotros. Personas que han encontrado un nuevo hogar porque las condiciones de vida en su país eran más difíciles, o menos seguras, o no tenían un futuro para sus hijos.

Tendemos a pensar que los inmigrantes se aprovechan de la cobertura social que la vieja Europa les ofrece y no es cierto. La mayoría de ellos paga impuestos y colabora al bienestar de la sociedad porque hacen trabajos para los que sería difícil encontrar nativos, como por ejemplo cuidar personas mayores. Muchos ancianos de este país tienen compañía y cuidados gracias a personas extranjeras que, con interés y afecto, se ocupan a diario de nuestros mayores, pese a los horarios difíciles que exigen este tipo de trabajo. Generalmente son empleos precarios que no siempre los españoles están dispuestos a aceptar. Cierto es

que la compensación económica para ellos es importante, ya que el envío de dinero a su país facilita y mejora la vida de gran parte de la familia que dejaron atrás. Pero no solo esto. Como me decía uno de ellos: "Tener las necesidades básicas cubiertas hace a la gente menos agresiva y más amable. Cuando no hay para todos y mi bienestar depende de restarle una parte al vecino, el comportamiento se degrada. A veces es: o los suyos o los míos."

Estas personas, a las que llegamos a conocer por su nombre, no son diferentes de nosotros mismos y están lejos de la imagen que tenemos de ellos en las grandes ciudades, siempre más difíciles de integrar y más impersonales. En Forcall, su presencia llena un vacío que los españoles han dejado. No alteran la convivencia, sino que facilitan la tolerancia. La diversidad, lejos de separarnos, nos enriquece. La globalidad económica está creando grandes diferencias entre pobres y ricos, beneficiando a unos pocos y perjudicando a una mayoría que no puede seguir. Pero al mismo tiempo, la globalidad social nos acerca a personas de lugares con tradiciones y lenguas diferentes y nos demuestra que nos necesitamos los unos a los otros, aunque no lo parezca.

Sopar Veneçola

Aplec dels Ports.

Una cita comarcal en un país sense comarques

per Carles Jovaní

UEl juliol del 2020 Forcall acollirà la 42a edició de l'Aplec dels Ports, una cita que arribarà per cinquena vegada al nostre poble. Una particularitat de l'Aplec és la seua insubornable aposta per la comarca com a unitat d'acció, un marc referencial que al sud del Sénia singularitza els Ports tant pel grau d'interiorització assolit, com per l'anomalia que suposa, trenta-set anys després de l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia valencià, seguir fent-ne bandera en un país sense comarques.

Advertirà el lector que aquesta darrera constatació admet una esmena semàntica a la totalitat en termes estrictament historicogeogràfics. Sense anar més lluny, el Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans recull com a primera accepció del mot «comarca» la d'una «[e]xtensió de territori, més reduïda que una regió, a la qual donen una certa unitat les relacions de veïnatge entre els llocs que la formen, certes condicions naturals o fets històrics» (IEC, 2011). Des d'aquesta perspectiva, la realitat comarcal és fàcilment constatable al País Valencià malgrat haver sigut secularment confinada a l'expressió jocfloralesca o a l'erudició naturalista il·lustrada. La rehabilitació que en va fer durant la represa democràtica la intel·lectualitat de l'època va permetre, en el cas específic dels Ports, tancar per sempre -si més no, en l'esfera acadèmica- l'estèril debat generat al voltant de la seua denominació i delimitació. La comarca es deslliurava així de l'influx despersionalitzador d'arrel jacobina que amenaçava de dissoldre-la dins un apòcrif Maestrazgo covat en tribunes vuitcentistes. La restitució del terme Els Ports

no només venia a fer justícia històrica, sinó que tindria a més profundes implicacions d'abast psicosocial. En aquest sentit, el tancament de la trinitat Tortosa-Beseit-Morella comportaria una reprogramació de les coordenades comarcals al bell mig de la catalanitat, tot palesant la condició articulatòria que li és immanent.

Els criteris esmentats més amunt ens porten a entendre les comarques com una mena de fets diferencials a petita escala definits per un grau tangible de funcionalitat, un sentiment d'adscripció més o menys nítid i una sèrie d'atributs propis - difícilment, però, exempts de certa artificiositat- que doten el conjunt d'un caràcter unitari. No resulta difícil pensar, doncs, que aquestes realitats supramunicipals puguen acabar adquirint carta de naturalesa administrativa. El DIEC ja ens avança aquesta possibilitat en apuntar en la segona accepció de l'entrada a una «[e]ntitat local de caràcter territorial formada per l'agrupació de municipis contigus» (IEC, 2011). Al nostre veïnat, la Generalitat de Catalunya va avalar-ne la institucionalització en restaurar el 1987 la divisió comarcal republicana de 1936. El Govern d'Aragó li seguiria els passos aprovant el 2006 una llei de comarcalització que, amb tot, ignora les isoglosses del català de la Franja. En el cas del País Valencià, tanmateix, la seua idiosincràsia sociopolítica va determinar que la plasmació legal de les comarques entrara en via morta a la dècada dels vuitanta.

Malgrat això, l'arrelament de les comarques al territori valencià és un fet incontrovertible. Tal com ens recorda Membrado

(2013: 10), «una de les primeres divisions sistemàtiques del Regne de València en comarques, anomenades quarters, és la del conegut com a tall de drap de 1404, impost indirecte de la Generalitat Valenciana sobre el comerç tèxtil» que es recaptava seguint el principi de subsidiarietat. L'abolició dels Furs de València el 1707 fou seguida d'una reconfiguració territorial radical. La nova planta borbònica, que consagrava la centralització d'Espanya a imitació del model francès, va esmicolar el ja antic Regne en tretze governacions. Posteriorment, el 1833, Javier de Burgos faria un altre pas de rosca en esquarterar-lo en les tres províncies actuals. La cirereta del pastís la posaria a mitjan segle XX la reforma de les diòcesis. Els seus efectes es van notar a la nostra comarca amb la creació el 1960 de la diòcesi de Sogorb-Castelló, que comportaria la segregació del municipi de Vilafranca del bisbat de Tortosa.

L'embranchida del valencianisme polític concomitant a la fi de la dictadura franquista va generar un nombre d'expectatives que, vistes en retrospectiva, resultaren del tot sobredimensionades. La mort del dictador tancava quaranta anys d'obscurantisme i obria la porta a un escenari desconegut que permetia alguns fantasiejar amb la plena recuperació de les llibertats nacionals. Això no obstant, des de ben prompte s'evidenciarien serioses dificultats en la gestació del nou autogovern. Al boicot de sectors reaccionaris a qualsevol temptativa d'acord en matèria de símbols se sumaria la impossibilitat de canalitzar la tramitació de l'Estatut per la via de l'Article 151 de la Constitució Espanyola. La violència impune de l'extrema dreta i determinades renúncies

per part de l'establishment progressista del moment farien la resta per acabar d'igualar qualsevol anhel de situar el País Valencià a l'avantguarda de l'autonomisme. Val la pena recordar en aquest punt, però, que la implantació del discurs fusterià, principal font inspiradora d'aquest moviment i amb força arrelament als cenacles de la Universitat de València, havia sigut minsa entre el gruix de la població i mai no va arribar a cristal·litzar en un moviment de masses que apuntalara políticament els seus postulats.

Les conseqüències d'aquest quadre polític convuls van marcar el nou paradigma autonòmic i tindrien com a correlat la indefinició i la manca d'ambició de la Generalitat en l'àmbit de la descentralització territorial. Malgrat que l'Estatut de 1982, reformat el 2006, preveu al seu Article 65 que Les Corts puguen aprovar per majoria de dos terços la divisió comarcal del país (GVA, 2006), el flamant executiu valencià va adoptar ràpidament una actitud pragmàtica en un intent per apaivagar les discrepàncies internes. Així, la Direcció General d'Administració Local publicaria el 1988 una divisió basada en Demarcacions Territorials Homologades de tres nivells, el primer dels quals coincident amb la proposta de comarcalització realitzada el 1970 pel geògraf català Joan Soler. Aquests succedanis de comarques, encara vigents avui, tenen tanmateix un propòsit estrictament funcional i en cap cas estan dotats de competències o òrgans administratius. Després de dues dècades de silenci ominós de les successives administracions conservadores, el Govern del Botànic obria l'estiu del 2016 el penúltim capítol d'aquesta història en rescatar de l'oblit el malaguanyat pla de comarcalització. D'aleshores ençà, l'excepcionalitat del context polític al Prin-

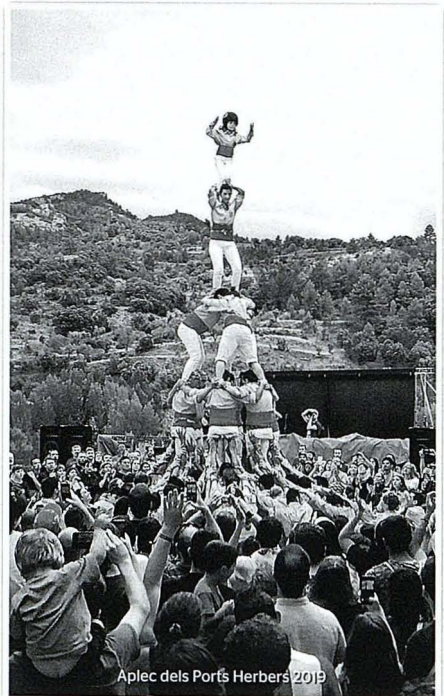
cipat i la fragilitat del Consell l'han dut a limitar les seues pretensions, tot contemplant com a alternativa un reconeixement legal del fet comarcal que eviti la creació d'un nivell administratiu addicional (Pérez, 2017).

Siga com vulga, l'Aplec dels Ports, consagrat com a festa comarcal per antonomàsia, ha permès condensar un sentiment cívic col·lectiu que es contraposa a l'amnèsia desvertebradora del provincialisme, a la rusticitat caïnita del localisme i a la lògica fagocitadora del partidisme. El projecte que representa, producte de l'imperatiu d'haver de fer de la necessitat virtut, supera amb escreix la flaire tolkeiniana amb què alguns han volgut caricaturitzar-lo. L'Aplec encarna, per damunt de tot, l'afany d'una comunitat humana per eludir la condemna indefugible a un destí tràgic. Constitueix, a més, un exemple paradigmàtic de resposta local als desafiaments insondables que planteja la postmodernitat. Concebut amb esperit reivindicatiu i expressat a manera de catarsi ludicofestiva, el seu missatge porta ja més de quaranta anys transformant el dia a dia dels Ports i reclamant també un horitzó d'esperança per a un país que no més ho serà des de les comarques.

*Adaptació de l'article publicat originàriament al llibre *Aplec dels Ports, 40 anys d'història col·lectiva* (2018).

Bibliografia

- Generalitat Valenciana. 2006. *Llei Orgànica 1/2006, de 10 d'abril, de Reforma de la Llei Orgànica 5/1982, d'1 de juliol, d'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana*. DOGV 5238:13339-13383.
- Institut d'Estudis Catalans. 2011. *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Edicions 62.
- Membrado Tena, Joan Carles. 2013. «La división territorial valenciana: Antecedentes, problemas y política de la Generalitat». *Investigaciones Geográficas* 59:5-24.
- Pérez, Moisés. 2017. «Una comarcalització a la valenciana». *El Temps* 1728.
- Amb aquest article s'inicia la col·laboració del jove forcallà Carles Jovani Gil, geògraf i doctor en Drets Humans, Democràcia i Justícia Internacional per la Universitat de València, on ha treballat com a professor i investigador. Disposa de sengles màsters en relacions institucionals i en estudis diplomàtics de la Unió Europea. Ha estat Visiting Scholar a la Universitat de Columbia i a completat la seva formació a les institucions de la Comunitat Europea. Cofundador d'Els Ports en Moviment i membre del centre d'Estudis dels Ports.

Aplec dels Ports Herbers 2019

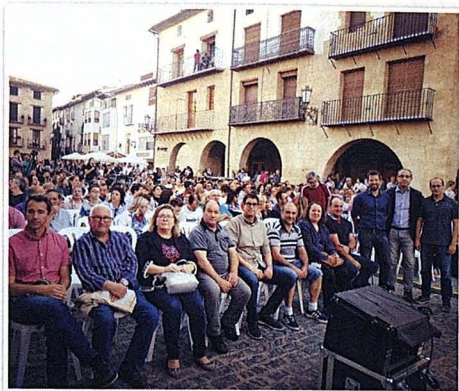
L'ESCOLA CANTA

per Mariló Vallés

El passat mes de juny va tindre lloc a Forcall l'actuació de la cantata: "Marta i el secret de la felicitat". Es va tractar d'un projecte comarcal on van participar xiquets i xiquetes de les escoles de la comarca per a interpretar una obra de caràcter artístic musical que combina la llengua i la música.

Una actuació que va concentrar en la plaça del poble una gran quantitat de gent: alumnes, músics, mestres, pares, veïns... Després de mesos d'assajos, reunions i treball de molta gent...va arribar el gran dia on les emocions i els nervis es palpaven per tot arreu....

Va ser un espectacle únic que va emocionar a tots els assistents; en el qual Marta (protagonista) i els altres actors ens van mostrant al llarg de l'actuació el secret de la felicitat.

Imatges d'Estiu

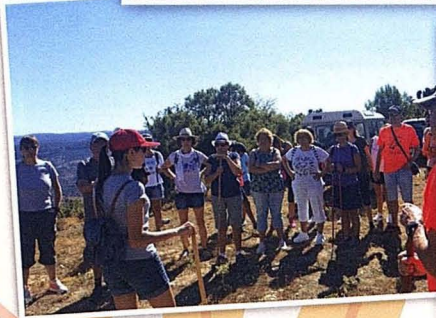
Les 4 moles

Eixida

Caminada sota la lluna

Visita a les pintures rupestres al Mas de Barberà

PULSO FORCALLANO

RESIDÈNCIA

L'Ajuntament de Forcall ha adjudicat un nou contracte per a poder continuar l'obra de la residència municipal. Amb aquest nou contracte es volen dur a terme totes les millores necessàries en la part antiga de l'edifici. Aquesta actuació, en part, és causada per l'obligació d'adaptar l'edifici vell a l'actual normativa, ja que l'oficina tècnica de la Conselleria de Benestar Social ha marcat aquestes premisses per a poder continuar l'obra. Aquests canvis han prolongat el període d'execució de les obres i, alhora, s'han hagut d'invertir nous recursos.

També s'actuarà en la part nova per a poder finalitzar espais comunitaris d'aquest lloc (bugaderia, sales comuns, sala de calderes). L'import d'adjudicació és de 83.536,33 € i s'ha adjudicat a l'empresa ADDA OPPS, que va presentar la millor oferta.

Les obres començaran durant el mes de setembre amb un període d'execució de tres mesos. És la part de les obres més complexa, ja que s'ha de treballar en la zona que actualment ocupen els residents.

PISCINA

Enguany la piscina ha sigut gestionada per dos persones de la localitat, Fàtima Ortí i Anna Carbó, en el que es refereix al bar de la piscina. Per part de l'Ajuntament s'han fet millores de manteniment de les instal·lacions, canvi de dutxes, en l'edifici i el pintat de l'exterior. Si bé és cert que s'havia demanat una ajuda per a poder fer més accessible i millorar tant els banys, com també la zona de depuradora i una cadira per a discapacitats per a poder accedir a la piscina gran. Aquesta ajuda no ha sigut concedida finalment i no es podran portar endavant millores més importants.

En tot cas, el manteniment de la piscina (productes químics, tractament de l'aigua, anàlisis), ha sigut portat per l'empresa Comercial Balaguer, que s'encarrega tant de la contracta-

ció del socorrista com del manteniment i de les analítiques de l'aigua.

CARRETERA-TRAVERSSERA.

A finals del mes de maig es va dur a terme la millora de la travessera de la CV-124 al seu pas per Forcall, per part de la Conselleria d'Infraestructures. L'actuació ha consistit en el re-asfaltament del tram comprès des de l'hostal Aguilar fins al Convent. Era un tram que ja presentava asfalt degradat i que necessitava aquesta intervenció. Malgrat això, també s'ha dut a terme la instal·lació de pilonets al voltant de la carretera en el tram dret direcció Todolella. Aquesta actuació en principi anava a consistir en la realització d'una vorera d'uns 15 centímetres, que, segons els tècnics de Conselleria, pretenia garantir la seguretat dels vianants. L'Ajuntament de Forcall va mostrar la disconformitat en aquesta actuació per dos motius. Per un costat, suposava la impossibilitat d'aparcar i, per l'altre, que els malecons del costat de la carretera es quedaren molt baixos. Així els tècnics de Conselleria van proposar posteriorment la instal·lació dels pilonets, mentre que l'Ajuntament va demanar que es pogueren traure en determinades èpoques de l'any (estiu, pasqua, ponts, sant Antoni...). Però aquesta possibilitat no va ser acceptada per la Conselleria, i definitivament es van instal·lar els pilons fixos per a garantir la seguretat dels vianants. Tot i això, per part de l'Ajuntament s'ha continuat insistint en la necessitat d'articular un altre sistema. A més a més, davant la perduda d'uns 50 llocs d'aparcament, es va demanar l'ajuda per a, com mínim, poder realitzar pàrquings en un altre espai del municipi. Finalment s'han executat dos espais de pàrquing: damunt de l'escorxador i al costat de l'hostal Aguilar.

REUNIÓ CENTRE DE SALUT

L'alcalde de Forcall ha mantingut una reunió amb la nova Directora General d'Eficiència i

Règim Econòmic de la Conselleria de Sanitat, per a demanar que es pugui construir un nou centre de salut a Forcall. L'ampliació del centre estava contemplada en l'actual Pla d'Infraestructures Sanitàries, però per part de l'Ajuntament s'ha demanat a la Directora General la possibilitat de realitzar un nou centre, ja que és una petició dels professionals del centre. Cal recordar que és el centre de salut comarcal que dóna servei les 24 hores. Aquest centre es va quedar xicotet des de l'inici. L'ajuntament va explicar el projecte d'ampliació a la Directora General que l'ha vist positiu, donada la poca diferència que suposaria remodelar el centre vell i ampliar-lo amb el cost de fer un centre nou. Aquesta resposta positiva també és causada per la doble finalitat exposada per l'alcalde: la recuperació d'aquest espai per a poder utilitzar-lo com a residència, que era l'edifici original. Això, per tant, permetria recuperar aquest espai i guanyar noves places d'assistència a les persones majors, d'aquesta manera, es generarien també nous llocs de treball. Per aquest motiu, la Conselleria de Sanitat i l'Ajuntament iniciaran aquest camí. Certament no es farà a curt termini, ja que ara s'ha de cedir per part de l'Ajuntament un nou espai, la Conselleria ha d'acceptar-ho. A partir d'ací, cal redactar el projecte per, posteriorment, licitar i realitzar el nou centre. Per tant, és un procés administratiu i pressupostari llarg.

■ ELECCIONS

El passat 26 de maig es van celebrar de nou les eleccions locals a Forcall. La participació va ser del 73,49%, amb un resultat de 226 vots per al PSPV-PSOE, que suposa el 86,92%, i de 34 vots per al PP, del 13,08%. Això va donar un total de 6 regidors per al PSPV i 1 regidor per al PP. La presa de possessió dels nous regidors va ser el dia 15 de juny en el saló de plens de l'Ajuntament de Forcall, essent elegit Santiago Pérez Peñarroya com a Alcalde.

Formaran part del nou Consistori: Santiago Pérez Peñarroya (PSOE), Santiago Polo Moya (Independent), M^a del Mar Pardo Ventura (PSOE), Marc Molinos Peñarroya (Independent), Montserrat Sorribes Pascual (Independent), Noé Peñarroya Pechoabierto (independent) i Ignacio Querol (PP).

Pel que fa als resultats de les eleccions europees del passat 26 de maig a Forcall: PSOE 135, PP 50, COMPROMÍS 30, PODEMOS 19, CIUDADANOS 18, VOX 10, ESQUERRA REPUBLICANA 2, FORO CIUDADANO 2, LLIURES PER EUROPA 2, DEMÒCRATES VALENCIANS 1, PACMA 1, VOLT EUROPA 1, En blanc 4 i nuls 4. Votants 279.

La nova constitució de la Diputació de Castelló ha comportat que, de nou, Santiago Pérez Peñarroya haja sigut triat com a Diputat del partit judicial de Morella; a més de ser designat com a portaveu del grup socialista en la Diputació, càrrec que ja ocupava al final de l'anterior legislatura. L'única diferència és que ara

Pressa de possessió a la Diputació de Castelló

serà portaveu de l'equip de govern, perquè el PSPV-PSOE ha guanyat la Diputació. Així mateix es farà càrrec com a diputat de les àrees de Carreteres, Desenvolupament Rural i Accions contra el Despoblament i Expropiacions.

■ ACTIVITATS CULTURALS

Moltes són les activitats culturals dutes a terme a Forcall durant aquest període, de forma més esquemàtica i enumerant les caldria destacar:

- Taller d'autoestima, de violència de gènere per a adolescents i d'iniciació al playback.
- Curs de patinatge amb el festival final de curs.
- Diverses activitats del Programa Municipal de Suport Formatiu de teatre i d'angles.
- La consolidació del festival de titelles amb el Cicle de Teatre de Portsxinella, amb una nova edició i diferents actuacions per a tots els públics durant el mes d'abril.
- Les rogatives de Sant Cristòfol i Sant Marc.
- El començament de les visites a l'abric del Mas de Barberà, amb visites guiades per personal de Conselleria de Cultura.
- L'escoleta de Pasqua i l'escola d'Estiu amb moltes activitats per als més menuts i l'organització de jocs i activitats interculturals impulsats per la Mancomunitat dels Ports o el projecte Pineo de la Creu Roja i Diputació.
- Nits i vesprades de tardeo, amb espectacles organitzats per l'Ajuntament i altres entitats, com la Penya Cornupetes.
- Organització de viatges, com la visita a la Llum de la Memòria o la visita al Museu

de la Valltorta, a l'observatori de voltors de Vallderoures; a més dels organitzats pels jubilats a diferents llocs.

- Concerts de la Rondalla de Les Folies.
- La VIII Marató ornitològica.
- Diverses caminades organitzades pel Club Xafa-roques o la visita a Pereloles i la nova edició de les 4 Moles amb més de 200 participants.
- Concentració de vehicles clàssics.
- La reunió d'informació veïnal amb la qual es fa donar informació sobre diferents temes d'actualitat (regularització cadastral, ermita de Sant Josep, Travessera Carretera i pilonets, Residència de la Tercera Edat, convivència local amb mascotes i altres precés de les persones assistents).
- La celebració de Sant Cristòfol dels Xofers amb la tradicional benedicció, el dinar, les vaques i la festa posterior.
- L'espectacular posada en escena de la celebració de l'Escola Canta, amb la participació de totes les escoles de la Comarca.

Una nova iniciativa que va aconseguir omplir la plaça per gaudir del concert de tots els xiquets i xiquetes i d'una banda formada per un conjunt important de músics de tota la comarca dels Ports i de la província.

I específicament durant l'estiu...

El tradicional estiu cultural durant tot el mes d'agost que va portar moltes i variades activitats:

- El ja consolidat Sopem de Tapes tots els divendres del mes d'agost,
- Durant els caps de setmana, múltiples activitats musicals, teatrals o d'humor, com els monòlegs a càrrec de Rural Comedy, l'actuació de música clàssica de London Trio, del Mag Xuset, l'espectacular concert de guitarra que novament ens va oferir Juan José Barreda i que tenia com a objectiu la recaptació de diners per a la rehabilitació de l'ermita de Sant Josep.
- Cursos de llengua de signes, de ioga, de playback, el taller de ceràmica o el taller de grafiti.
- L'exposició dels artistes locals.

- La projecció del vídeo i coneixement del projecte Carní de Conquesta.
- La neteja del camí de l'ermita.
- La caminada nocturna o la BTT nocturna.
- El tast de vermut, amb gran participació.
- El sopar veneçolà, que, amb molt d'èxit, tancava l'estiu cultural i iniciava les festes patronals.

■ CONTRACTACIÓ DE PERSONAL

L'Ajuntament de Forcall ha rebut diferents ajudes per a la contractació de persones en situació d'atur.

Ha rebut una ajuda de la convocatòria EMERGE que permet la contractació de 8 persones per a poder fer una brigada mediambiental. Com l'any passat, realitzarà treballs de neteja silvícola en camins, pistes i espais forestal; així com la neteja dels bancals en l'entorn urbà, fet que ha millorat i minorat el risc d'incendis en l'entorn de les cases. Per un altre costat també es dotarà de dos vehicles i ferramenta, com desbrossadores i motoserres. Tant la selecció del personal com l'inici dels treballs començaran d'ací a poc de temps, a finals del mes de setembre o inici d'octubre, amb un període de duració de 6 mesos.

També l'Ajuntament ha rebut una ajuda per a contractar a dos persones menors de 30 anys, que realitzarien tant tasques d'administració i dinamització com de serveis generals en l'Ajuntament. Aquestes contractacions tindran un període d'un any.

Quant a turisme, també l'Ajuntament ha rebut una ajuda per a poder reforçar l'oficina de turisme. La persona seleccionada ja va iniciar la seua activitat en el mes de juliol i continuarà fins a finals d'any.

Aquestes ajudes suposen el pagament íntegre del salari i permeten a persones desocupades de la localitat a tindre una activitat que garanteix millors serveis a la població.

Per últim, cal destacar que també ha entrat en funcionament la unitat de respir, que ha permès la contractació d'una persona durant dos hores diàries per a poder atendre a les per-

sones majors i dinamitzar les activitats amb elles.

■ ELIMINACIÓ LÍNIA ELÈCTRICA

Red Elèctrica España ha finalitzat els treballs d'eliminació de la línia d'alta tensió de 400 KV. Així el passat mes de juliol es va acabar amb el desmantellament de l'última torre, coneguda pels forcallans com a línia d'Escatrón (veure imatges a la contraportada).

Aquesta ha estat una reivindicació històrica del poble de Forcall, ja que la línia travessava pel perímetre del nucli urbà i arribava a passar per damunt d'alguna teulada i per l'entrada del poble. També creuava per damunt del camp de futbol, alguna granja i molts bancals. Ja fa uns 14 anys l'actual alcalde es va reunir amb el delegat de Red Elèctrica en la zona del Llevant, el qual traslladava a l'Ajuntament l'obligació d'encarregar-se dels costos de modificació del traçat en 5 postes per allunyar-ho del municipi. Finalment, i al cap d'uns anys posteriors, l'Ajuntament va començar a presentar al·legacions, davant l'inici de realització d'una nova línia. Finalment el Ministeri de Medi Ambient va acceptar una de les al·legacions en què obligava a Red Elèctrica a traslladar la línia des del suport 257 al 294, és a dir, 37 postes que anaven de Forcall fins al terme de Palanques. A partir d'ací s'ha realitzat tot el procediment administratiu i d'obres fins al mes de juliol passat, amb l'eliminació de l'últim suport.

■ ACCIDENT BENZINERA

Un accident produït en la carretera CV-14 va deixar sense servei de benzina a Forcall i a altres pobles. Aquest accident es va produir quan un vehicle se'n va eixir de la calçada en intentar avançar dos camions. Aquesta maniobra va provocar que el conductor del turisme donarà un fort colp de volant i arrasará els assortidors de gasolina. Aquest accident fer que Forcall es quedarà sense servei durant un període d'un poc més d'un mes.

CONVOCATÒRIA

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA DE SOCIS DE LA COLÒNIA FORCALLANO-CATALANA

El dissabte 12 d'octubre se celebrarà a Forcall l'Assemblea Ordinària de Socis de la Colònia Forcallano-catalana corresponent a l'any 2019. L'acte tindrà lloc al Pavelló "vell" de festes de Forcall.

PROGRAMA

18:00 h Assemblea General amb el següent ordre del dia:

- 1 Lectura i aprovació de l'acta de l'assemblea anterior si s'escau
- 2 Informe d'activitats realitzades el 2018
- 3 Balanç econòmic del 2018 i aprovació de l'estat de comptes, si s'escau
- 4 Informe d'activitats previstes en 2019
- 5 Presentació i aprovació del pressupost 2019, si s'escau
- 6 Informe de la Presidència
- 7 Precs i preguntes
- 8 Votació del concurs del Logo nou per la Colònia
- 9 Modificació del redactat dels estatuts
- 10 Recompte de vots i proclamació de guanyador i finalista del concurs del Logo

19:00 h Presentació del Número 3 de la revista Papers dels Ports, dedicat a Forcall, a càrrec del Centre d'Estudis dels Ports. Exposició del reportatge fotogràfic de José Ramón Gil, que il·lustra la revista.

20:00 h Sopar de germanor.

En acabar el sopar, actuació musical oberta a tot el poble.

MENÚ ESPECIAL SOPAR DE LA COLÒNIA

Servit per l'empresa local "Carnisseria Rossamelia"

Entrants "Rossamelia"

Suquet de peix

Postres

Pa, cafè o infusions amb rajolí de licor, vi, gasosa i aigua.

Preu: 18 € adult i 12 xiquets (fins a 12 anys)

Hi haurà loteria de Nadal per qui no n'hagi comprat encara.

Per apuntar-se trucar als tel. 619102640 - 934155427 o als llistats que es posaran a diversos comerços de Forcall i a la Oficina de Turisme.

Data límit: dijous 10 d'octubre

ESQUITXOS D'HISTÒRIA

per Antoni Eixarch Cardona i Carmen Ferrer Llop

ELS PAPERS TENEN MEMÒRIA - 2ª PART

Continuem amb la descripció dels punts més rellevants del document "Criminales de Oficio", anunciat en l'anterior número del Bisgargis, núm. 333.

L'Agutzil per ordre de l'Alcalde-Jutge cita a dos testimonis que declaren amb una formalitat notable: «[...] a quienes su merced les recibio de juramento que hicieron por Dios nuestro Señor y a una señal de la Cruz y habiendolo executado como se requiere ofrecieron decir verdad de lo que supieren». La solemnitat i el respecte religiós està present en l'acte.

- Pedro Juan Carcelero, testimoni, diu: «Cuando Bordas le dice a Ygnacio 'a que viene esto', Joseph contesta 'lo que tu quieras'. Los hermanos se hicieron i abraonaron con Bordas". Manifiesta que '... con una de sus manos cojio una navaja que llevaba Joseph en sus manos... i le dijo a Joseph que no maltratara a Bordas'»
- Manuel Borrás: «[...] Ygnacio puso el pie encima del pie de Bordas y este dijo 'a que viene esto' y luego empezaron a zarpazos los tres y se acerco y toco en la mano de Ygnacio un mango de navaja o instrumento de hierro...»

La declaració d'aquests dos testimonis és motiu suficient per emetre ordre d'empresonament als dos germans i a Antonio Contel (del que tractarem més endavant) amb embargament dels seus béns. Empresonen a Joseph, als altres dos no els troben, «[...] se presentaron en su casa el Sr. Alcalde y el mencionado Atgutzil y otras gentes y le trasladaron a las Reales Carceles Publicas». L'Alcalde assumeix personalment la responsabilitat de fer efectiva la detenció del sospitós i en bona lògica pel que pogué passar es va fer acompanyar per «otras gentes». Trasllada a l'Agutzil la responsabilitat de «encargado carcelario».

No hi havia força pública que vigilara el compliment de la llei i que poguera actuar com a policia judicial. La funció policial la tenia l'exèrcit que, evidentment, no ocupava tot el territori i en conseqüència era difícilots mantenir uns mínims acceptables en el comportament cívic de la població, sobretot en el medi rural. La Guàrdia Civil es va crear el 1844, justament per solucionar aquesta situació. En determinades zones actuaven diversos cossos policials, provincials, comarcals i locals. Formats amb voluntaris o amb personal d'escassa professionalitat, el denominador comú era la manca de recursos i els pocs efectius. Estaven més concentrats en les capitals grans.

Joseph, en el moment de la detenció, justifica les seves ferides: «Se aparto de Bordas, Borrás, Carcelero y de su hermano y se encamino al centro de la Plaza Mayor y estando casi enfrente al Peyron o columna de piedra avisto y le acometio Antonio Contel, casado, tratante, quien le dio un golpe de palo en el hombro y una arañada bajo su nariz, se fue a su casa y no volvio a salir esa noche.»

Les conclusions de l'informe mèdic emès pel metge i pel cirurgià sobre les lesions que presenten els ferits està transcrit en l'Auto. És extremadament detallat, del qual destaquen les descripcions anatòmiques, digne d'una acurada anàlisi forense que no reproduïrem per ser molt extens. Però sí que citarem algunes frases a tall de curiositat i de constatació de la professionalitat dels físics, com així se'ls nomena en el document:

- Ygnacio té una ferida al front «hecha al parecer con instrumento cortante... la que se curó con ierbas medicinales» i una contusió lleu en el parietal esquerra «ejeutada con instrumento contundente que fue curada con cor...vantes (?) i badiano de arceo. [...] Las heri-

das son de poco riesgo y no se ha continuado su curación por causa de estar fugado de esta villa».

- De Joseph es diu que presenta una lleugera contusió en l'espallta esquerra i una petita ferida en el llavi superior curades «por el metodo regular y consideradas sin ningun peligro». Als cinc dies el consideren curat.

- El que ix més malparat és Francisco a qui li troben cinc ferides: una al cap «observandose una pequeña esquirra separada del mismo craneo curandolo con balsamicos», una a l'espallta dreta «penetrante hasta el hueso su longitud algo mas de una pulgada», també a l'espallta esquerra «sobre el músculo exterior largo de la misma longitud que curan con medicamentos regulares» i adverteixen que «impide en parte el movimiento del brazo a causa de haver padecido los musculos motores de dicha articulacion» i altres dues, que curen en pocs dies, qualificades com «leves i de poca consideración [...] con instrumento de hierro o acero curadas con remedios generales». El metge ordena aplicar «dos sangrias a efecto de la calentura bulneraria que se cuele en comun de estos lances y tisana atemperante y nitrada por quatro dias».

«Que es quanto en razon de sus respectivas ciencias que profesan pueden declarar y disponen bajo juramento que hecho tienen siendo de edad el Dr. Joaquin Ferreres de treinta y quatro años y el citado Gabriel Martí aquel medico, y este maestro cirujano de cinquenta y uno años poco mas o menos respectivamente y firmaron con su merced y su ordenado Asesor de que doy fe. Ante mi...». És la fórmula que acredita el jurament dels *físics* i que així transcriu el Secretari.

L'alcalde-jutge reacciona immediatament i emet dues ordres molt importants, una als físics: «visiten todos los dias a Bordas y procuran aplicar las medicinas concernientes a las heridas para su perfecta curacion y si hubiese alguna novedad o indisposición grave avisen y den parte a su merced... Asi lo provehio y mando con acuerdo de su ordenado Asesor.»

I l'altra «Debo mandar y mando que para la captura y aprehencion de los referidos Ygnacio y Antonio se despache la requisitoria o requisitorias correspondientes, dixi: oiendolas a los Justicias de las Villas i Lugares inmediatas y concercanas a la presente i demas pueblos que convenga». Es preocupa de fer un seguiment de l'evolució del quadre clínic de la persona que presenta ferides importants i ordena la busca i captura d'Ygnacio, a qui no van trobar en el seu domicili del carrer Yglesia, i d'Antonio Contel al qual tampoc localitzen en la seua casa del carrer Vilanova on informen que «hace cierto tiempo esta en viaje de algunos dies a esta parte azia el Reyno de Aragon». El secretari confirma que ha distribuït l'ordre de busca i captura «...librada la requisitoria a los Pueblos y sus respectivos Justicias, tomando principio por la villa de Cinthorres y concluyendo en el lugar de la Todolella».

Segells i signatures

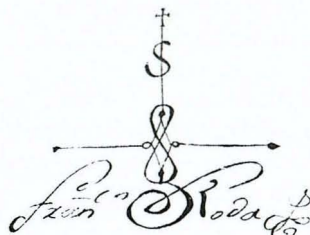
En la declaració que li agafen a Joseph diu que és «natural i vecino de esta villa, alpargatero, mozo, veintidos años cumplidos». No es pot seguir amb la Diligència perquè és menor d'edat. La majoria d'edat s'obtenia als 25 anys fins que es va implantar el Codi Civil el 1889 i la va fixar en els 23 anys. Posteriors modificacions la van rebaixar als 21 (1940) i als 18 (1978).

S'anomena d'ofici a Christoval Molinos, curador, semblant al que ara entenem com a tutor representant legal del detingut. És una responsabilitat molt elevada que pot tenir conseqüències negatives per a la persona assignada si per una deficient o negligent actuació perjudicava al representat: «Defendera al menor... tomando consejo de personas de ciencia que le encaminaran..., y si por su culpa omision le resultase a el algun daño lo pagara con su persona y bienes havidos y por haver... y renuncia a todos i qualesquiera leyes, fueros i privilegios a su favor», s'evidencia la preocupació que té el tribunal per protegir els drets del menor. El nomenament es protocol·litza davant de dos testimonis, Joseph Eyxarch i Joaquin Chiveli, espadenyers. El detingut, en presència del curador, nega la seua participació en els fets, manifesta no saber qui ho ha fet i que mai ha tingut ni ha fet servir una arma blanca.

Es torna a ordenar la busca i captura d'Ygnacio i Antonio (han passat 54 dies del primer requeriment i no es té cap notícia) «a los Pueblos, Lugares i Villas Comarcanas... desde Morella a Cinchtorres». Al cap de 9 dies Ygnacio es presenta voluntàriament «en las Carceles Publicas y reales» amb el pretext que ha sentit dir que el buscaven per una baralla amb Bordas acompanyat del seu germà i que el seu germà va ferir a Bordas. Li prenen declaració i diu tenir 30 anys «y pocos mas o menos» i tot seguit explica que Bordas li va fer burla i «que le dio (ell) y pego una zarpada con sus manos y le batio en tierra», no va ferir a ningú ni sap qui ho va fer; a més a més, reconeix que portava una navalla però que no la va fer servir, «sin punta que perdio dias despues de la riña al hacer leña en la Vila de Maella», per si s'havia de defensar.

L'alcalde-jutge demana que es torni a prendre declaració-confessió als dos germans per separat, amb preguntes i contrapreguntes, als quals acusa de ser els autors de les ferides que pateix Bordas i de les que ja han curat i han cicatritzat, tot i haver-li quedat afectat el moviment del braç dret. Tots dos germans neguen els fets i accepten únicament que «riñieron

ese dia dandose zarpazos los unos y otros». Els acusen i els diuen que «niegan la verdad faltando a la religion del juramento». En una nova declaració, sota «apercibimiento de lo que haya lugar en derecho», tornen a reafirmar-se en el que havien dit.

11. Francisco Roda. A. 1815.
Forcall

Signum Francisco Roda

Aquell mateix dia Joaquin Dalp (suposem que lletrat) presenta un escrit demanant la llibertat sota fiança d'Ygnacio amb l'aval d'Antonio Exarque, carbonero, mentre que Ramon Dalp (suposem que també lletrat) en presenta un altre demanant el mateix per Joseph amb l'aval del seu pare. Són testimonis Francisco Palos de Francisco, labrador, i Antonio Casanova, tejedor. Sis dies més tard, el 24 de desembre, el Secretari Vicente Guimera, de Vallibona, substituït de Roda per indisposició d'aquest, ratifica la diligència d'excarceració dels dos germans basant-se en dos motius: que no queda provat el fet delictiu i que fan falta a casa seua. Als avaladors se'ls atorga la custòdia dels alliberats amb les advertències que si algun altre alcalde o justícia pot demostrar que són autors de l'agressió els han d'entregar a «la Carceles Reales» i respondran amb tots els seus béns «por havido y por haver». Ens pot semblar la decisió del Tribunal una mica sorprenent pel fet que és notori que hi ha unes persones ferides i uns testimonis de la riña però segurament van pesar més altres criteris com poden ser les circumstàncies familiars dels encausats; privar a una

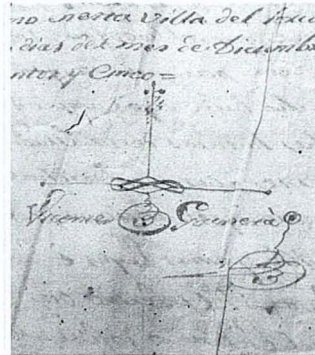
família de l'ajuda de dos fills, barons i joves, en aquells temps en què la majoria de la població convivía en una economia de subsistència significava escapar-la de recursos per al treball i l'aportació de diners (escassos, segurament) a la casa que compartien pares, diversos fills i filles i pot ser també agüelos. En definitiva, la decisió no acusatòria, però tampoc eximent d'innocència, és prou coherent. Deixava en llibertat condicional els dos germans, cosa que els permetia seguir amb les seues activitats quotidianes, avalada per persones solvents que posaven en risc el seu patrimoni i la seua responsabilitat davant la justícia.

No hem trobat en el document cap més referència a Antonio Contel i, per tant, a efectes d'aquesta història seguia en busca i captura. Cal fer també una reflexió important. Una vegada hem acabat la lectura del contingut de l'Auto observem que se citen i intervenen un total de 22 persones sense considerar a les tres dones que, com ja s'ha dit anteriorment, no són requerides. Queda demostrat, en la interpretació del mateix text, que els quatre que han format part del tribunal, els dos físics i els dos advocats, saben llegir i escriure i de la resta d'intervinents només dos, Ygnacio Gil mozo i Christoval Molinos. Els altres, el mateix Auto indica que no que firmen per no saber-ne o no diu res i se sobreentén que no en saben. El resultat és que només el 45% sabien llegir i escriure. Si ens centrem en els veïns del poble, incloent-hi a l'alcalde i eliminem del recompte a aquells que, per desenvolupament de la seua feina, els era imprescindible saber de lletra, que previsiblement no eren originaris del Forcall i només estaven vinculats al poble pel destí professional, el percentatge baixa al 21%. Reconeixem que aquesta dada és molt poc o gens científica i, per tant, subjecta a les desqualificacions pertinents; malgrat això, és alarmant i ens pot aportar una pinzellada sobre el baix nivell d'alfabetització del poble, que podem fer extensiu a la comarca.

L'altra dada que traiem de la lectura del document és en referència als oficis que exercien les diferents persones que apareixen en l'Auto. De tretze d'ells es fa constar: espartenyers

(Joseph, Bordas, Christoval, Eyxarch i Chiveli), llaurador (Ygnacio mayor, Palos i Casanova), teixidor (Carcelero i Borrás), carboner (Exarque), pelayre (Ygnacio menor) i tratante (Antonio Contel). Com veiem, els espartenyers representen la majoria amb diferència: el 40%. Admetem de nou que aquesta estadística no és tècnicament acceptable, no deixa de ser una mostra de la notable activitat que aquesta manufactura representava en el nostre poble. A la vida no tothom veu les coses igual i, per tant, les interpretacions que podem fer cadascú de nosaltres dependran de l'interés i de la capacitat de reflexió i d'interpretació que puguem o vulguem aplicar en cada cas.

L'objectiu del present article no va més enllà de posar en qüestió la fàcil afirmació que hem escoltat i, a vegades, hem dit: les coses en "aquells temps", i més en pobles petits, es tractaven de qualsevol manera. Malgrat les carencies culturals, socials i de mitjans logístics i tècnics pròpies de l'època agreujades per la situació geogràfica del lloc, estem en el convenciment que les persones actuaven amb total prudència, honestat i solidaritat.

Signum Vicente Guimera

Amb tota seguretat hem caigut en una manca de matisació o hem estat imprecisos, potser hauríem comès errors,

més o menys greus, o hem sigut atrevits a l'hora d'interpretar aspectes jurídics, paleogràfics, diplomàtics o caligràfics pel fet de no ser especialistes en aquestes disciplines. Ho assumim, però, això no canvia la conclusió de fons: el paper té memòria i aquesta escampa esquitxos d'història.

EL TEMPS *per Miguel Rodés. Gràfics Laia Ferrer.*

Aquests últims quatre mesos, de maig a agost, han estat calorosos i secs.

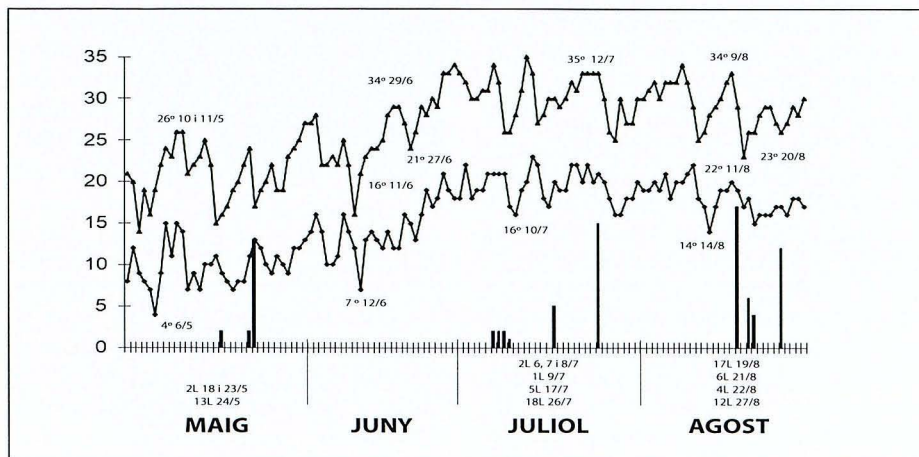
Al maig, la temperatura màxima ha estat de 26° durant els dies 10 i 11; mentre que la mínima, de 4°, és del dia 6. Es tracta d'un mes amb molt poca pluja, en total 17l/m² al llarg del mes, dels quals destaquen els 13 litres caiguts només en el dia 24. En canvi, només unes gotes van caure el dia 2, una mica més els dies 18 i 23, aquest últim amb tempesta. El vent de l'est va bufar fort de l'est el dia 16 i fred de l'oest els dies 17 i 18.

El mes de juny ha estat calorós, estable i sec. La màxima és del dia 29 amb 34° i la mínima del dia 12, amb 7°. No ha plogut cap dia i tampoc cal destacar res respecte al vent.

El juliol ha sigut igualment càlid, però una mica més humit. La màxima es va registrar el dia 12 amb 35° i la mínima el dia 10 amb 16°. Pel que fa a la pluja, tan sols 30 l/m², distribuïts al llarg dels dies 6, 7, 8, 9, 17 i 26, cada dia amb tempesta, res a destacar pel que fa al vent.

L'agost ha estat similar al juliol, amb una màxima de 34° el dia 9 i una mínima de 14° el dia 14. Amb poc vent i un total de pluja de 39 l/m², no va ploure fins al dia 19, que van caure 17 litres; el 21 amb 6 litres; el 22 amb 4 litres i el 27 amb 12 litres, a primera hora coincidint amb la nit de la "Coetà".

	Mitjana màxima	Mitjana mínima	Total pluja	Màxim vent
Maig	20°6'	9°7'	17l/m ²	16,17 i 18 est
Juny	26°3'	14°3'	0l/m ²	
Juliol	30°1'	19°5'	30l/m ²	
Agost	29°3'	18°2'	39l/m ²	

FESTES PATRONALS

Durant la darrera setmana d'agost, Forcall ha celebrat les seves festes majors, dedicades al nostre patró Sant Víctor i a la Mare de Déu de la Consolació. Han estat uns dies intensos, amb moltíssimes activitats per a tots els gustos i edats. La climatologia ha estat perfecta, i això que pronosticaven pluja, però aquesta va aparèixer, generosa, ja ben entrada la nit de la coetà, sense afectar el desenvolupament de les festes.

Aquest any estrenàvem comissió i com és natural els nervis estaven a flor de pell, però un any més la joventut forcallana ha estat a un nivell molt alt i tot va sortir de meravella. Una animadíssima xaranga amenitzava la nit del pregó. L'aigua, demanada a crits pels participants, va córrer pels carrers del poble, de la mateixa manera que la sangria, patrocinada per la comissió, va ser un divertit tret de sortida per aquestes festes.

Relació de l'Àngel

Dissabte, diumenge i dilluns es van dedicar als actes més tradicionals, però sempre emotius i interessants. Al complet van sortir tant les danses com les relacions, totes recitades per xiques: les del soldat romà, la de l'àngel i la de la torre de les varetes que, a més a més, per primera vegada es va fer en valencià.

El ball rodat també va ser molt concorregut i vistós, cal destacar també el nombrós grup de dolçainers i tabaleters que van acompanyar les danses en tots els actes festius, fruit dels cursos que al llarg de l'any es fan a Forcall, una iniciativa encomiable.

Comissió de festes

Pel que fa a la resta de dies, com ja hem comentat, van transcórrer amb una climatologia molt agradable. Tots els actes van ser molt lluits: el dia de les paelles, el dels xiquets, el dels jubilats, el dels Cornupetes, així com els diferents concursos i competicions.

Cal ressaltar també la consolidació dels "tardeos" que han amenitzat molt les vesprades de bous i de festes, davant del Casal del vi, que un any més ha muntat la comissió de festes.

Les actuacions musicals i teatrals igualment han estat molt concorregudes i animades, tant al pavelló com a la plaça, allargant-se fins ben entrada la matinada. La nit de les disfresses va ser força participativa, moltíssima gent es va disfressar. El primer premi va ser per un grup d'escocesos, el segon per als trofeus i el tercer per al rentat de cotxes, a més del premi infantil a "Costa Crueros".

La comissió es va mostrar molt satisfeta amb la participació del públic, cal remarcar que aquest any s'han fet samarretes, que han tingut molt bona acollida. Les dels xiquets es van exhaurir i les dels ma-

jors encara es poden adquirir a l'oficina de turisme.

Aquest any la Colònia Forcallano-catalana també ha posat el seu petit gra de sorra a la festa, patrocinant i organitzant la xocolatada del dia dels xiquets, ha estat una experiència inoblidable que esperem poder repetir en altres ocasions. Cal dir que es van repartir al voltant de 130 gots de xocolata amb melindros, fet que ens dona una idea de la quantitat de xiquets i xiquetes que van participar en aquesta bonica jornada. Cal remarcar que altres colles, comerços i entitats també han col·laborat en aquestes festes. No els anomenem per por a deixar-nos a algú, però des d'aquestes línies volem destacar l'esforç col·lectiu de tots els que han fet possible la festa i, en especial, el d'aquesta nova comissió que ha sabut continuar la labor feta per anteriors comissions.

PROGRAMA DE FESTES

Forcall ha destacat, des de fa molts anys, per fer uns programes de festes molt interessants, sense propaganda i amb uns continguts força interessants, dels quals ens hem de sentir molt orgullosos.

Aquest any no ha estat una excepció i a les cobertes podem veure interessants fotografies de Gorette Muñoz Polo, Miguel Troncho i J.L. Viñals. A l'interior una sèrie de fotos de Conxita Cardona i altres retrospectives de la festa il·lustren les pàgines del programa, que es completa amb les salutacions de l'alcalde, del mossèn i de la comissió, així com dos articles titulats "Forcall i la Imatge ceràmica de l'Àngel Custodi. Una aproximació al seu significat", d'Enric Olivares Torres (Universitat de València), i "L'últim ermità de la Mare de Déu de la Consolació" de Ricardo Querol.

Imatges de Festes

Varetes

Gaiteros i Fabaleters

Dansants

Gitanetes

Arquets

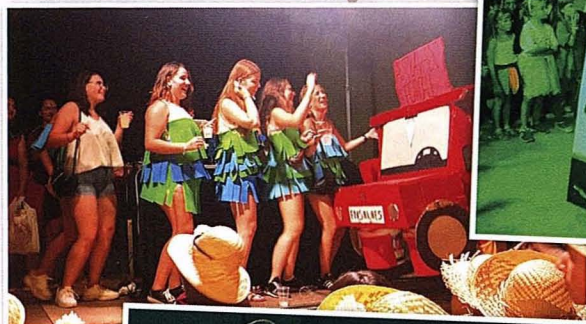
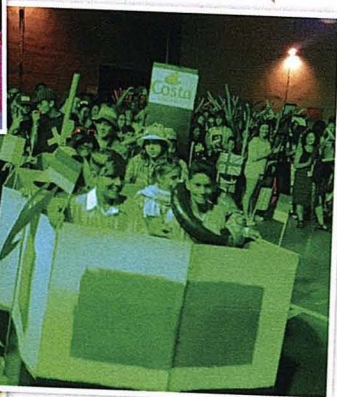
Xocolatada organitzada per la Colònia rC

CORNUPETES

FESTA DE DISFRESSES

PARTICIPANTS A LES DANSES

DANSANTS

Carlos Hernández García, Víctor Hernández García, Jorge Miralles Guimerá, Saül Ferrer Bordás, Miguel Morata Dolz, Gerard Carbó Santamaría, Iván Viñals Cervera, Adrià Gil Sorribes, Manel Gil Sorribes i Oscar Viñals Càmara.

GITANETES

Cristina Artola Omedes, Marta Viñals Càmara, Aida Molina Querol, Cristina Carbó Sebastià, Celia Carbó García, Eva Lerma Pesudo, Lola Antequera Guarch i Mar Rodríguez Wyneken. Barrero: Joan Martí Pinell.

ARQUETS

Nora Ferrer Bordás, Sofía Foguet García, Ferran Feliu Vert, María Palos Piquer, Nuria Martí Priego, Daniel Sanuy Piquer, Neus Roca Borràs i Víctor Carceller Charles Harry.

VARETES

Balma Palos Piquer, Lola Escasaín Piquer, Marc Sempere Soler, Adriana Sempere Soler, Laia Mestre Gil, Aitana Mestre Sorribes, Sergi Aguilar Ferrer, Andrea Barreda Soler, Martina Piquer Polo, Merçe Gil Cerdán, Ona Llacer Charles Harry, Matías Cavallini Charles Harry i Ivan Guardiola Vallés.

LLAURADORA

Gemma Polo Langa

LLAURADORS

Alberto García Monfort i Rafa Carbó Sos.

RELACIONS

Soldat romà: Yolanda Miralles Guimerá i Ana Adell Beltrán.
Àngel: Luna Querol Castel.

GRUP DE DOLÇAINERS I TABALETERS DE FORCALL

Tabals: Ana Carbó Cortes, Andrea Querol Sancho, Lola Antequera Guarch, Gemma Polo Langa, Alicia Amela Ejarque, Claudia Monfort, Roser Calvo, Nahia Viñals González i Abi Ripollés Sánchez i Cristina Castel Sancho.

Gaites: Ximo Segura Ferrer, Blai Peñarroya Pechobierto, Genís Boix Oliva, Ana Adell, José Vicente Castel, María Tena Ripollés, Noelia Torres i Sergi Sempere Soler.

CAMPIONATS

CAMPIONAT DE GUINYOT

(Patrocinat per Bar Els Ports)

CAMPIONS:

Juan Aguilar i José Peñarroya

SUBCAMPIONS:

Jordi Pacheco i Eduard Domínguez

CAMPIONAT DE BOTIFARRA

(Patrocinat per Bar Ca Costa)

CAMPIONS:

José Juan Carbó, Felipe Edo i Mossèn Juajo

SUBCAMPIONS:

Manu Guardiola i Paco Sancho

CAMPIONAT DE FUTBOLÍN

(Patrocinat pel Mesón de la Vila)

CAMPIONS:

Tonet Amela i Christian Conesa

SUBCAMPIONS: Leoncio Piquer i Javier Rodríguez

TRENCATERMES *per Ximo Segura*

A banda de la idiosincràsia, el tarannà, les diferències de cada vila... totes les poblacions dels Ports tenen moltes més coses que ens uneixen de les que ens diferencien -història, llengua, territori, cultura...-. Segons la meua manera d'entendre, el lligam més fort d'unió comarcal ha estat i és l'Aplec dels Ports, encara que qualsevol persona sap de l'estreta col·laboració entre tots els pobles de la comarca quan és menester.

Les muntanyes també ens agermanen. Amb la iniciativa de la Mancomunitat Comarcal Els Ports els diferents clubs de la comarca i altres associacions hem estat treballant i encara estem creant un club de muntanya a nivell comarcal.

El nou club comarcal naix de la voluntat de la Mancomunitat de donar a conèixer el GR-331 -Camí de Conquesta- que ha estat creant durant els darrers anys. Aquest és un camí de gran recorregut que circula per quasi tots els pobles de la comarca. En total més de 160 quilòmetres repartits en 15 etapes i que recorre bona part dels nostres boscs, barrancs, rius, moles, etc.

Des de la tardor del 2018 s'estan fent diferents reunions, però la primavera va donar bones i noves forces per a tancar molts dels entrebancs i rematar la paperassa necessària per a portar a terme aquest projecte.

En aquest club comarcal participarà qualsevol poble de la comarca que tingui interès, sempre amb les portes obertes per rebre altres poblacions; amb igualtat i deixant de banda la política que, de vegades, no ajuda. De moment, Sorita, Villores, Todolella, La Mata, Olocau del Rei, Morella, Cincorres, Portell, Vallibona, Vilafranca, Herbers, Forcall i Castell de Cabres s'han implicat en el projecte. Seguirem tocant les portes de Palanques i Castellfort.

El primer objectiu va ser crear un club format per tots els clubs de muntanya i algunes associacions dels pobles sense aquestes entitats esportives. Després de crear la junta, signar

els estatuts i altres procediments necessaris, es van definir les línies d'actuació per tal de promocionar la comarca dels Ports de manera transversal: cultura, patrimoni, natura, peirons, ermites, rius, camins... Això també permetrà conèixer-nos més i gaudir junts de la nostra terra. Així que des del Club Esportiu Xafa-roques Forcall us encoratgem a participar de les caminades que s'aniran programant fins al mes de desembre.

Una vegada fetes les presentacions generals del nou projecte esportiu, ens havíem de posar a treballar en les caminades. La primera tindrà lloc dissabte 28 de setembre i recorrerà les etapes 3 i 4 del Camí de Conquesta amb eixida a Cincorres, passant per La Mata i amb arribada a Olocau del Rei. A La Mata hi haurà un avituallament, autobús per tornar a Cincorres i la possibilitat de segellar el passaport.

Les tarifes seran segons la demanda de cada persona inscrita. 5€ per la caminada -assegurança, autobús i avituallament-, 10€ amb la samarreta i 15€ amb la topogüia. Cada samarreta tindrà un preu de 5€.

Les caminades seran en grup, neutralitzades, amb persones obrint, tancant i vetllant per a què tot vagi de la millor manera possible.

En els primers estadis, la Mancomunitat acompanyarà els primers passos del club comarcal per després fer-se a un costat deixant que el Trencatermes Club de Muntanya dels Ports agafi força i energia per a seguir proposant activitats conjuntament.

Amb l'esperança que aquests treballs donen els millors resultats per al coneixement del territori i entre les persones dels Ports, seguirem treballant per donar a conèixer Els Ports i el GR-331 o Camí de Conquesta.

ERMITA DE SANT JOSEP

En el mes de setembre, el bisbat de Tortosa ha iniciat les obres de millora de l'ermita de Sant Josep. Es tracta d'una primera fase en la qual es portaran a terme les obres de consolidació de l'estructura i la teulada, mitjançant un estudi geotècnic de la situació de l'ermita per tal de conèixer la problemàtica del desplaçament de l'edifici. Per tant, aquest estudi servirà per a decidir les properes actuacions en les fases següents. No obstant això, l'arquitecte municipal ha realitzat ja un nou projecte d'intervenció en què es tira endavant una segona fase per acabar la teulada d'aquest espai. Aquest projecte s'ha presentat a la Conselleria de Cultura per un import aproximat d'uns 40.000 €. En una reunió entre l'alcalde i el Director Territorial de Cultura s'ha constatat que està molt ben valorat i amb possibilitat d'accedir a l'ajuda, cosa que permetria executar una nova fase.

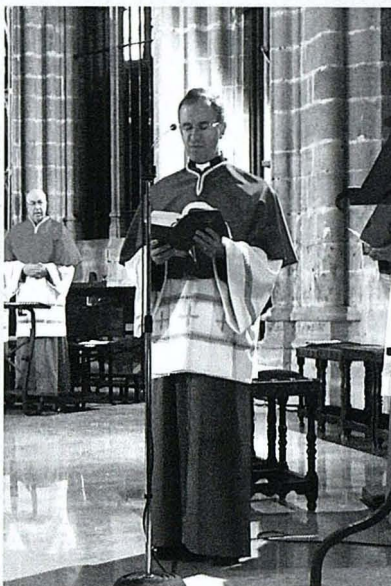
Tanmateix, encara faltaran més recursos per poder finalitzar la millora definitiva de l'ermita. Per tant, es continuaran presentant projectes a les diferents subvencions que puguin anar eixint. També per la necessitat de completar les ajudes, aquest estiu s'ha iniciat la replegada de donacions per a poder completar la primera fase. De moment va per bon camí, ja que s'han realitzat diferents iniciatives. Per una banda, el concert a l'estiu de Juan José Barreda, en què es van recaptar 544 €. Per una altra banda, la recaptació de les col·lectes de les misses de Sant Víctor i la Mare de Déu de la Consolació, que van anar destinades a aquesta intervenció. També s'ha habilitat un número de compte en Cajamar per part de la parròquia, amb l'objectiu de recaptar les donacions fetes per gent que, anònimament, ja ha anat col·laborant. El número de compte és ES36 3058 7342 6527 2060 0377.

Mn. Víctor Cardona Eixarch Nou Canonge

Mn. Enrique Benavent, Bisbe de Tortosa, va presidir l'acte de nomenament de membre del Capítol de Canonges de la Santa Església Catedral Basílica de Tortosa.

A la presa de possessió, que es va celebrar a la Catedral el passat dia 12 de maig de 2019, el varen acompanyar els també canonges, els forcallans Mn. Enrique Aymerich i Mn. José García.

Bisgargis vol donar l'enhorabona al nou Molt Il·lustríssim. Moltes felicitats Mn. Víctor.

NOTÍCIES BREUS

NAIXEMENTS

El dia 31 de gener, a Herbers, **Teo Ser-rat Bellés**, fill de Raül i Lucía (ca Satur-lí).

El dia 9 de març, a Paterna, **Mario San-chis Carbó**, fill d'Alex i Mireia, nét d'En-carna i José Juan (ca Agüelot).

El dia 8 de juny, a Forcall, **Mario Cla-pes Sorribes**, fill d'Oscar i Montse (del forn).

El dia 3 de juliol, a Saragossa, **César Es-colano Carbó**, fill de Pablo i Carmen, nét de Paquita i Paco (del Molí Matalí).

El dia 5 de juliol, a Castelló, **Júlio Flor Forcadell**, fill de Diego i Sara (mas de Roc).

El dia 27 de juliol, a Castelló, **Carlos Segura Aixa**, fill de Carlos i Maria, nét d'Encarna i Samuel.

El dia 12 de juliol, a Morella, **Abril Tru-llenque Guarch**, fill de Javier i Ana, néta de Fina i Jose Ramón (ca Caldero).

Moltes felicitats

■ APLEC DELS PORTS.

S'ha realitzat una reunió per tal de decidir si es realitzava l'Aplec dels Ports. Durant aquesta reunió, en la qual van assistir membres de l'ajuntament i molts joves, es va decidir que la nova edició de l'Aplec recaurà a la localitat de Forcall i, a més a més, va eixir una comissió organitzadora.

■ DEFUNCIONS

El dia 1 de juliol, a Terrassa, als 61 anys, **Francesc Carceller Pérez** (ca Gitana), col·laborador d'aquest Butlletí amb les seccions "Crucigargis" i escacs.

El dia 18 d'agost, a Forcall, als 93 any, **Julia Mestre Carceller**.

El dia 28 d'agost, a Barcelona, als 90 anys, **Florencio Ortí Querol**.

El dia 3 de setembre, a Castelló, als 79 anys, **Alicia Sorribas Contel**, va ser enterrada a Mirambell.

En pau descansin.

■ MATRIMONIS

El dia 8 de juny van contraure matrimoni, a l'Església de la Assumpció de Forcall, **Rubén Bellés Artola i Neus Bibiloni Sales**.

El dia 21 de juny van contraure matrimoni, a Forcall, **Eloi Sánchez Martí** (ca Nelo) i **Sonia Gil Montserrat** (ca Barandats).

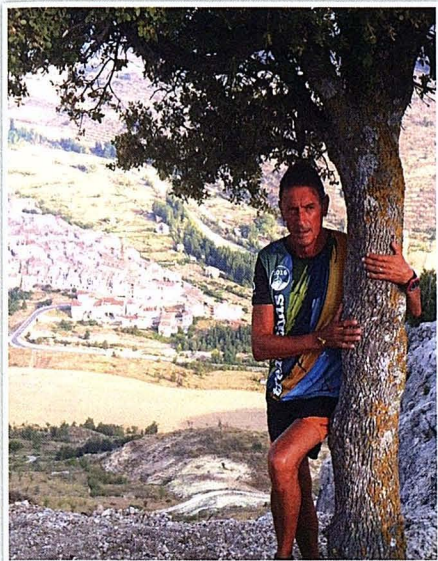
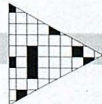
El dia 3 de juliol van contraure matrimoni, a Forcall, **Juan Carlos López Blasco i Noelia Ruiz Moles**.

Moltes felicitats.

LÍNIA D'ESCATRÓN

Després de sis dècades formant part de la imatge de Forcall, per fi han estat eliminades les torres d'alta tensió de la línia d'Escatrón al seu pas pel nostre poble, les imatges de contraportada són un testimoni d'aquest fet tant esperat.

ESTIMAT CESC

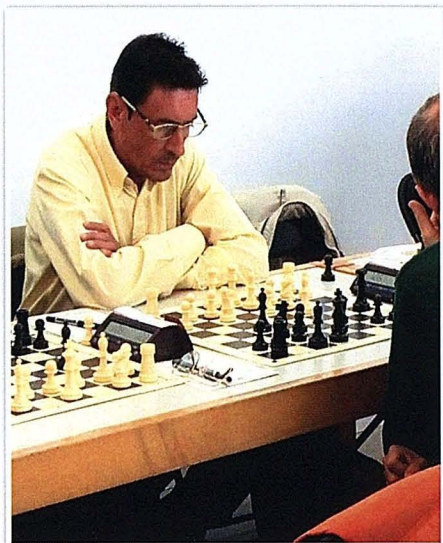

Escriure aquestes línies és una tasca força complicada, han estat vinti-cinc anys de col·laboració ininterrompuda amb el Bisgargis. Encara recordo quan el teu pare, "Pepet de Gitana", vocal de la Colònia a Forcall, em va comentar que el seu fill Francesc volia col·laborar al nostre butlletí. Em va comentar que a Sant Cugat, on residia, col·laborava en diverses publicacions fent mots encreuats i jocs d'escacs, un joc en què era un vertader mestre.

I així va ser, de seguida ens vam entendre i la col·laboració no ha pogut ser més exitosa: 78 "Crucigargis" i 67 problemes d'escacs. Recordo les converses per tal de donar-te idees per al següent Bisgargis, el repte era fer-los de temàtica forcallana: les seves festes, oficis, noms de llocs i carrers, etc. Cal recordar que sempre vas ser el primer a enviar la col·laboració, de vegades t'avançaves a la meva trucada i, fins i tot, em demanaves disculpes per si arribaves tard.

Sentirem molt la teva absència i el buit que deixes amb el nostre benvolgut butlletí.

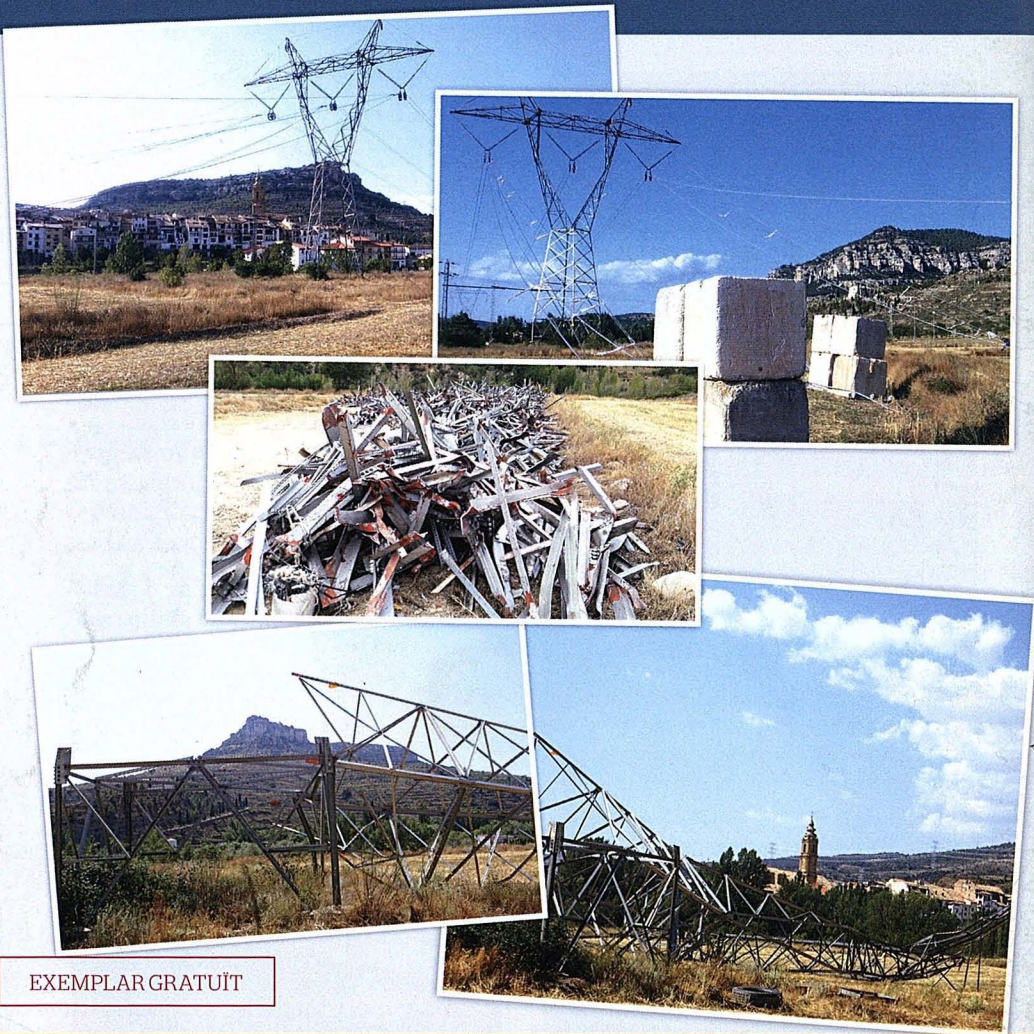
Francesc Carceller i Pérez, en el moment de la teva defunció, a l'edat de seixanta-un anys, eres Director del Centre d'Escacs Sant Cugat i monitor a l'escola de EDAMI. Però a Forcall et recordarem també per la teva altra gran afició: les curses de muntanya. Participaves en totes les caminades i curses que podies, com la clàssica de "Les 4 moles". És fàcil recordar-te en els controls, lleuger com una gasela, fet admirable per la teva veterania. Darrerament també et recordarem pel teu pas com encarregat de la piscina municipal de Forcall.

Has marxat en un moment de plenitud, amb molts projectes en ment i moltes ganes de viure, la teva marxa serà impossible de cobrir, espero que aquestes sentides línies serveixin per honorar la teva memòria.

Sergio Bordás

LÍNIA D'ESCATRÓN

EXEMPLAR GRATUÏT

E-MAIL: CFORC@HOTMAIL.COM

SI VOLEU INFORMACIÓ DE FORCALL, LES FESTES, ACTIVITATS, ESTABLIMENTS O VISITAR ELS SEUS MUSEUS I LLOCS D'INTERÉS, CONTACTEU AMB L'OFICINA DE TURISME (TEL. 964171290) O VISITEU LA PÀGINA WEB [HTTP://WWW.FORCALL.ES](http://WWW.FORCALL.ES)

BISGARGIS: C/ Antonio Machado 16, 11° 2^a - 08042 Barcelona | cforc@hotmail.com

FOTOS: Ismael Carbó, Conxita Cardona, Carmina Pesudo, Eva Forcall, Montse de la Vega, Vicent Pascual i Sergi Bordàs.

EDITA: Colònia Forcallano-catalana.

REDACCIÓ: Carme Ferrer, Sergi Bordàs i Ismael Carbó.

REVISIÓ ORTOGRÀFICA: Vanessa Viñals.

IMPRIMEIX: TORMIQ, S.L. Arts Gràfiques - www.tormiq.com

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Conselleria de Participació,
Transparència, Cooperació
i Qualitat Democràtica

**TOTS
A UNA
VEU**